

Hans Majestæt Kongens tale til 61de ordentlige Storting ved dets aapning.

Hr. præsident, mine herrer repræsentanter.

Idet jeg hilser folkets repræsentanter velkommen til deres ansvarsfulde gjerning, ønsker jeg, at det maa lykkes Stortinget at løse de mange opgaver, som foreligger, til fædrelandets gavn.

Rikets forhold til fremmede magter er tilfredsstillende.

Den av domstolen i voldgiftssaken mellem Norge og Sverige om renbeite nedsatte undersøkelseskommisjon har i løpet av 1911 avsluttet sine befaringer av visse svenske sogne.

Den almindelige voldgiftstraktat mellem Norge og Brasilien, som blev undertegnet 13de juli 1909, er ratificert.

Spørsmålet om istandbringelse av en international ordning av forholdene paa Spitsbergen har været under fortsat overveielse, og delegerte fra Norge, Rusland og Sverige vil i de nærmeste dage atter træde sammen i Kristiania.

Den i Paris den 3dje december 1903 avsluttede internationale sundhetskvention er under 6te mai 1911 blit tiltraadt av Norge.

En i 1910 avsluttet handels- og sjøfartstraktat med Belgien er traadt i kraft den 5te oktober 1911.

Med Japan er der i aarets løp blit avsluttet en handels- og sjøfartstraktat samt i forbindelse dermed en speciel gjensidig toldkonvention. Begge avtaler traadte i kraft den 17de juli 1911.

En traadløs telegrafforbindelse er aapnet mellem Norge og Spitsbergen i december 1911.

Det forløpne aar har for landets næringsveier med undtagelse av jordbruket været særdeles gunstig.

Utbyttet av jordbruket har, omend forskjellig i de forskjellige landsdele, i det hele tat været mindre godt. Skogdriften har hat et godt aar. Fiskerierne har git god, tildels rik avkastning, og avsætningsforholdene har gjennemgaaende været tilfredsstillende. Hvalfangsten har bragt et overordentlig rikt utbytte. Opgangen i skibsfarten har vedvaret, og

utsigterne for denne bedrift er for tiden gunstige. Efter bilæggelsen av de omfattende arbeidskonflikter, som indtraadte i sidste vaar og sommer, har der hersket gunstige arbeidsforhold med jevn beskæftigelse for industrien. Handelsrørelsen og omsætningen har været betydelig.

Det nu avlagte regnskap for forrige budgettermin har som følge av stigning i de ordinære statsindtægter vist et betydelig overskud.

De nye skattelove og det med samme indførte selvangivelsessystem vil træde i virksomhet i kommende budgettermin.

Budgettet for næste termin er opgjort uten forslag om nye skatter. Der har imidlertid ogsaa denne gang maattet anvendes stor forsigtighet ved utgiftsforslaget avfatelse, og man har herunder maattet gi avkald paa at opføre forskjellige bevilgningsbeløp, som det under andre omstændigheter hadde været meget ønskelig at medta.

Derimot har man fundet at burde foreslaa bevilget til særlige formaal betydelige beløp av den forhaandenværende rikelige disponible kontantbeholdning.

Da jeg finder det uforsvarlig længere at utsætte med at gi vort sjøvern et utstyr, som kan sætte det istand til i tilfælde paa nogenlunde virksom maate at verge vor nøitralitet, har jeg anset det nødvendig i dette øiemed at foreslaa bevilget forholdsvis betydelige beløp, som det vil være av særlig vigtighet snarest mulig at kunne bringe til anvendelse.

Til opførelse av tuberkulosesanatorier vil bli foreslaat anvendt et større beløp.

Der er nedsat en kommission til utredning av spørsmålet om nyttiggjørelse av statens vandkraft og en kommission til utredning av forskjellige spørsmaal vedkommende toldvæsenets administration.

Likesaa er der nedsat flere komiteer, bl. a. til behandling av spørsmålet om en nærmere tilknytning mellem folkeskolen og middelskolen, og til behandling av spørsmålet om adgang for landsungdom til at ta artium uten middelskoleeksamen.

Til fremme av samfærdselen mellem de forskjellige landsdele er betydelige utvidelser av telefonlinjerne foreslaat, og der vil bli fremlagt forslag til fremme av enkelte av de gjenstaaende store hovedtelefonforbindelser.

Likeledes er ogsaa iaar større beløp opført til fullstændiggjørelse av jernbanernes driftsmateriel.

Forslag om statsbidrag til en norsk dampskibslinje mellem Norge og Amerikas Forenede Stater vil bli Stortinget forelagt.

Av nye lovforslag, som vil bli fremsat, kan nævnes: Om forandring i folkeskolelovene, om arbeidstvister, om forandring i straffeproseslovene samt i sportelloven, om barn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hinanden, om bergverksdriften, om forandringer i loven om skreifiskerierne, om landbrukshøiskolen, om vogtepligt og gjærdehold, om forandringer i jagtloven, om forandringer i loven om elektriske anlæg.

Der vil bli fremsat nye forslag til regler for ordning av ungdomsskolerne.

Der er paa budgettet opført bevilgning til ordning av smaabrukerundervisningen. Behandlingen av de øvrige spørsmaal, som den departementale jordkomité's hovedindstilling har omhandlet, fortsættes og kan for de væsentlige punkters vedkommende ventes avsluttet i løpet av aaret.

Den nedsatte blandede kommission til behandling av alkoholspørsmålet og den kongelige kommission til undersøkelse av spørsmålene om matrikulbeskatning og skat av værdistigning fortsætter sit arbeide.

Den avsluttende forberedelse av invaliditets- og alderdomsforsikringssaken er ikke tilendebragt, idet indstilling alene foreligger fra den ene av vedkommende komités fraktioner.

Idet jeg beder Gud velsigne Stortingets gjerning, erklærer jeg herved Norges 61de ordentlige Stortings forhandlinger aapnet.

Git paa Kristiania Slot 10de januar 1912.

Haakon.

Konow.

Hesselberg.

Hans Majestæt Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløpet, siden forrige beretning blev avgit.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overensstemmende med rikets grundlov skal Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i aaret 1911.

Hans Majestæt Kongen var i det forløpne aar repræsenteret ved specielle utsendinger ved D. D. M. M. Kongen og Dronningen av Storbritannien og Irlands kroning i London samt ved H. M. Kongen av Siams kroning i Bangkok.

Der vil bli overbragt ny kongelig proposition til fastsættelse av Utenriksdepartementets organisation. I forbindelse med proposition om utenriksbudgettet vil der bli forelagt Stortinget en plan for de utenrikske posters videre utvikling.

Meksikos Forenede Stater har i aarets løp utnævnt gesandt for Norge med sæte i Kristiania.

Artium er i 1911 bestaaet av 576 kandidater.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har været fortsat i skibet.

Den i 1908 nedsatte kongelige og parlamentariske kirkekommission har avsluttet sin virksomhet efter at ha avgit indstilling bl. a. om den norske kirkes organisation.

Oplysningsvæsenets Fond og de øvrige kirkelige særfond er i stadig fremgang.

Siden forrige beretning er der git stadfæstelse paa 83 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital av kr. 1 357 036,49.

Antallet av de for Høiesteret henstaaende upaadømte saker, der ved begyndelsen av 1ste session 1911 var 565, nemlig 22 kriminelle og 543 civile, utgjorde ved utgangen av aaret 1911 628, nemlig 27 kriminelle og 601 civile saker.

Utgifterne ved undersøgelser av lovovertrædelser m. v., som i budgetterminen 1909—10 utgjorde ca. kr. 900 000,00, har i budgetterminen 1910—11 andraget til ca. kr. 970 000,00.

Det daglige middeltal av fanger i landsfængslerne har i budgetterminen 1910—11 været 484 mot 432 i forrige budgettermin. Ved utgangen av budgetaaret var antallet 482, derav 428 mænd og 54 kvinder.

Sundhetstilstanden synes i aaret 1911 at ha været mindre tilfredsstillende. Av viktigere epidemiske sygdomme har særlig den akute poliomyelit hat en ganske betydelig utbredelse, hvorhos skarlagensfeber, men særlig mæslinger, har forekommet adskillig hyppigere end i forrige aarsperiode; det samme er for en del tilfældet med kik-

hoste, mens influenza var meget sjeldnere. Difteri (Croup) er gaat noget tilbake i landdistrikterne, men til gjengjæld tiltat litt i byerne.

Dødelighetsforholdet for hele riket synes efter de foreløbige opplysninger, som har kunnet erholdes derom fra det Statistiske Centralbyrå at stille sig like saa gunstig som for de to nærmest foregaaende aar.

Fiskerierne gav i 1911 i det hele tat et meget godt utbytte saavel i mengde som i værdi.

Torskefiskerierne har tilsammen git 64,4 mill. stkr. torsk, et utbytte, som man ikke har hat siden 1897. Dette resultat skriver sig væsentlig fra Finmarksfisket, hvis mengdeutbytte i 1911 var større end noget tidligere kjendt. Priserne var i Finmarken vistnok lavere end i sydligere distrikter, men holdt sig dog som oftest godt oppe, saa værdiutbyttet ogsaa blev ualmindelig stort. Lofotfisket gav et daarlig mengdeutbytte; men til gjengjæld var priserne meget høie.

Vaarsildfisket var rikt og gav et utbytte av ca. 674 000 maal mot ca. 638 000 i 1910 og gjennemsnittlig 517 000 i aarene 1907—1909. Priserne var derimot meget lave, saa pengeværdien blev forholdsvis ringe.

Fetsildfisket begyndte særdeles godt, men har senere været temmelig variabelt. Det samlede utbytte herav vil komme til at staa adskillig tilbake for aarene 1910 og 1909.

Utførselen av tørfisk og klipfisk var noget større end i 1910, mens utførselen av salt sild holdt sig omtrent paa samme høide.

Den samlede handelsomsætning med utlandet utgjorde i 1910 — bortset fra den over Ofotbanen transiterede jernmalm — for indførselen 409 mill. kr. og for utførselen 289 mill. kr., begge deler mere end i 1909 og mere end i noget tidligere

aar. I 1911 er indførselsværdien yderligere steget, mens utførselen i aarets første ti maaneder kun viser en ringe fremgang.

Trælasteksporten er i mengde litt mindre end i 1910, og priserne har gaat noget ned. Dens samlede værdi i aarets ti første maaneder blev saaledes ca. 4 mill. kr. mindre end i det tilsvarende tidsrum av 1910.

Utførselen av træmasse var mindre end i 1910, hvad mængden angaar, mens værdiutbyttet er litt større. For cellulosens vedkommende er der i begge henseender litt stigning.

Træmasse- og cellulosefabrikkerne befandt sig i aarets første maaneder i samme vanskelige og trykkede tilstand som forrige aar; men forholdene har i aarets løp langsomt forandret sig til det bedre.

Industrien har forøvrig i det store og hele arbeidet under gunstige konjunkturer.

Aaret har imidlertid været præget av urolige arbeiderforhold med alvorlige og langvarige konflikter. De herved forvoldte arbeidsstansninger har for flere industrigrenes vedkommende bidrat til at minske produktionen og det økonomiske utbytte.

Bortset fra nævnte arbeidsstansninger har arbeidsledigheten i 1911 været mindre end i det foregaaende aar og i det hele usedvanlig liten.

Handelsflaaten, hvis nettoforøgelse i 1909 og 1910 utgjorde henholdsvis 9 959 og 71 414 ton, er i 1911 forøket med 70 skibe og dens tonnage med 164 006 brutto reg. ton. Dampskibsflaaten er forøket med 103 skibe og 147 859 ton, seilskibenes antal er formindsket med 60 skibe, men tonnagen forøket med 14 930 ton; derhos er tilkommet 27 motorfartøier paa 1 215 ton. Efter denne tilvekst utgjorde flaaten størrelse ved utgangen av 1911: 1901 dampskibe paa 1 631 626 ton, 1 176 seilskibe paa 720 924 ton og 131 motorfartøier paa 6 726 ton — ialt 3 208 skibe paa 2 359 276 ton. Da fragtkonjunk-

turerne i 1911 har været bedre end foregaaende aar, antages utbyttet i det hele at ha været tilfredsstillende.

Indskuddene i landets sparebanker og private aktiebanker, der i 1910 økedes med 50,5 mill. kr., har ogsaa i 1911 været i stigning. Norges Banks diskonto var $4\frac{1}{2}$ pct. fra 2den februar til 29de september, da den forhøiedes til 5 pct.

Utvandringen, som i 1909 utgjorde ca. 16150 og i 1910 ca. 18900 har i 1911 været en del i nedgang og har antagelig utgjort ca. 12500.

Norges hjemmehørende folkemængde, som ved folketællingen 1ste december 1910 beløb sig til 2 388 000, beregnes ved utgangen av september 1911 at være steget til 2 403 000.

Landbruget har i 1911 git et utbytte, som ligger adskillig under middelsaarets, hvad mængde angaar; saavel høi som korn og rotfrugter gav et mindre utbytte end almindelig. Kvaliteten var derimot gennemgaaende meget god. Frugthøsten var usedvanlig rik og for fædriftens vedkommende kan aaret betegnes som henimot middels.

Skogbruget har hat et godt aar. Skogeierne har opnaadd omtrent samme gode betaling for sine produkter som i 1910. Priserne paa cellulose og mekanisk træmasse holdt sig lave i aarets begyndelse, men steg efterhaanden betydelig.

Under de høie priser paa indenlandsk træ til træmasseanlæggene har indførsel av finsk og især russisk granvirke været i sterk stigning.

Trods den store tørke i den sydlige del av landet var der forholdsvis faa skogbrande sommeren 1911.

Interessen for forbedring av det private skogbruk har været i jevn fremgang.

Paa veterinærvæsenets administrationsomraade bemerkes, at planerne til det veterinære seruminstitut er godkjendt

og at bygningerne vil bli paabegyndt til vaaren. Trods en stor utbredelse av den smitsomme mund- og klovsyke rundt i Europa og delvis ogsaa i Sverige og Danmark har dog vort lands husdyrbestand været forskaanet for farsoten. Blandt renerne i Finmarken optraadte i Altendistriktet en pestartet sygdom, som dog viste sig hurtig forbigaaende. Bekjæmpelsen av kvægtuberkulosen har i 1911 været endnu livligere end i foregaaende aar.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbeider er foregaaet i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte plan og i det omfang, som de givne bevilgninger har tillatt.

Der er meddelt tilladelse for Aktieselskapet Holmenkolbanen til at anlægge og drive en undergrundsforlængelse av nævnte bane fra Majorstuen til Ruseløkveien i Kristiania tillikemed forlængelse av koncessionstiden for den nuværende Holmenkolbane.

De for drift aapnede baner utgjør 3 085 km. i længde, hvorav 2 609 km. statsbaner og 476 km. privatbaner.

Indtægterne av statsbanernes drift er fremdeles i sterk stigning. For at imøtekomme den voksende trafik har det været nødvendig ogsaa iaar at søke bevilgninger til ekstraordinære forføininger i større utstrækning, deriblandt til rullende materiel.

Postindtægterne er i rask stigning, likesaa telegraf- og telefonindtægterne.

Den med statsbidrag understøttede private dampskibsfart har i det hele tat økede indtægter, men disse overgaaes av de stigende utgifter.

Indtægterne av reiselivet har i det forløpne aar været større end noget tidligere aar.

Forsikringssummerne i Den almindelige Brandforsikrings-Indretning for bygninger utgjorde ved begyndelsen av 1911: for kjøpstad-avdelingen. 1 066 millioner kr.
» land-avdelingen . . . 495 » »

Tilsammen 1 561 millioner kr.

Denne forsikringssum er i aarets løp

efter et foreløbig opgjør steget med omkring 15 millioner i kjøpstad-avdelingen og med 9 millioner i land-avdelingen og antages den 1ste januar 1912 at utgjøre 1 585 millioner kroner.

Efter de hittil kjendte brandskader har kjøpstad-avdelingen i 1911 et overskud av 1 400 000 kroner, som tillagt overskuddene fra 1905—1910 gir et reservefond ved utgangen av 1911 av omkring 8 600 000 kroner.

Land-avdelingen har i 1911 et underskud av ca. 264 000 kroner, saaledes at denne avdeling ved utgangen av 1911 hadde en samlet underbalanse av 600 000 kroner.

Rikets toldintrader, som for budgetterminen 1910—11 var anslaat til kr. 46 200 000,00 har for samme termin efter fradrag for utbetalt toldgodtgjørelse i henhold til toldtariffens § 12 utgjort kr. 51 167 393,16.

Brændevinsavgiften var for budgetterminen 1910—11 opført med kr. 1 400 000,00. Avgiften av det i samme termin til eiernes raadighet utleverte almindelige brændevin med tillæg av avgift av utlevert gjærbrændevin, men med fradrag av avgiftsgodtgjørelse for utført brændevin og brændevin bestemt til teknisk eller videnskabelig bruk m. v. har utgjort kr. 2 083 473,00.

Maltavgiften, som for budgetterminen 1910—11 var anslaat til kr. 2 750 000,00, har for samme termin utgjort kr. 3 221 625,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for det i terminen utførte øl.

Avgiften av ætylætertilvirkningen, som for budgetterminen 1910—11 var anslaat til kr. 50 000,00, har for samme termin utgjort kr. 59 045,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for ætylæter, anvendt til teknisk eller videnskabelig bruk.

Avgiften av den indenlandske tobaksdyrkning, som for budgetterminen 1910—11 var anslaat til kr. 20 000,00, har for samme termin utgjort kr. 30 903,00 efter fradrag av eftergivne avgiftsbeløp.

Kongsberg sølvverk har i budgetterminen 1910—11 git en produktion av ca. 9196 kg. fint sølv, hvorav ca. 7124 kg. er

barresølv av aarets produktion, mens resten ca. 2072 kg. utgjør sølvindholdet av en del ældre sølvholdige sliger og mellemprodukter fra smeltehytten,

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste indberetning blev avgit, for statskassens regning utmyntet ialt kr. 475 600,00, fordelt med kr. 50 000,00 i 1-kroner, kr. 100 000,00 i 50-ører, kr. 100 000,00 i 25-ører, kr. 165 000,00 i 10-ører, kr. 24 000,00 i 5-ører, kr. 3900,00 i 2-ører og kr. 32 700,00 i 1-ører.

Rikets statsgjæld, der ved utgangen av budgetaaret 1909—1910 utgjorde kr. 329 298 353,42, er forøket ved det i 1911 optagne 4 % statslaan med kr. 39 952 000,00 samt ved en i samme aar utfærdiget statsobligation paa kr. 3 000 000,00 til forøkelse av Hypothekbankens grundfond. Derimot er statsgjælden i budgetterminen formindsket ved avbetalinger med kr. 4 597 533,25.

Statsgjælden utgjorde saaledes ved utgangen av budgetterminen 1910—1911 kr. 367 652 820,17.

Statsregnskapet, der for budgetterminen 1909—1910 var opgjort med en slutningsbeholdning av kr. 39 494 000,00, er for terminen 1910—1911 avsluttet med en beholdning av kr. 46 868 000,00.

Statskassens aktiver, som ved utgangen av forrige aar utgjorde omtrent kr. 102 256 000,00, vil antagelig ved utgangen av indeværende aar beløpe sig til kr. 103 648 400,00. Hertil kommer statens reservefond, stort kr. 40 000 000,00.

I aaret 1911 er av Hypothekbanken indtil utgangen av november utbetalt pantelaan til samlet beløp kr. 7 651 500,00.

Banken har i samme aar ikke utfærdiget nogen obligationsserie.

Arbeiderbruk- og Boligbanken har i 1911 utstedt en obligationsserie for et med The London City & Midland Bank, Limited og herrer Haes & Sons, London, avsluttet laan til et nominelt beløp av £ 800 000,00 eller kr. 14 400 000,00.

Beløpet av de av banken i aarets løp indtil omkring utgangen av november maaned utbetalte pantelaan har utgjort tilsammen kr. 4 919 600,00.

Armeens øvelser har været fremmet overensstemmende med de givne bevilgninger. Dog blev felttjenesteøvelserne indstillet i 1911 paa grund av tørke i forbindelse med optrædende epidemisk sygdom i de distrikter, hvor de var planlagt at skulde holdes.

Hærens fabrikker og verksteder har været i vanlig drift.

Den geografiske opmaaling har utført følgende arbeider.

Triangulering har fundet sted søndenfjelds væsentlig i Buskeruds, Hedemarkens, Kristians og Søndre Bergenhus amter og i det nordlige Norge i Tromsø og Finmarkens amter. Præcisionsnivellement er utført langs Bergensbanen, Valdresbanen og i Hemsedal. Maaling har fundet sted i 1 : 25000 i Buskeruds amt og i 1 : 50000 i Smaalenenes, Kristians, Buskeruds, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter. Revision i marken av landkartverket er utført i Buskeruds, Søndre Bergenhus og Nordre Trondhjems amter. Hydrografering er utført i Kristianiafjorden, Salten, Vesteraalen, Tromsø og Finmarken. Revision av sjøkartverket paa Vestlandet er fortsat paa strækningen Jæderen til Hauge-sund. Maaling av kystkonturer er fortsat i Stavanger- og Tromsødistriktet.

Av karter er utgit:

2 blade av det topografiske kartverk.

4 speialkarter (sjøkart) i 1 : 50000.

1 —»— (—»—) i 1 : 100000.

5 mindre sjøkart (bilag til ældre karter).

«Efterretninger for sjøfarende» har været utgit i maanedlige hefter.

I 1911 blev ved marinens hovedverft færdigbygget torpedobaatsjageren «Troll».

Togter og øvelser har været utført overensstemmende med de givne bevilgninger.

Fra 28de februar til 29de juni var kommandofartøiet «Heimdal» utsendt til opsyn med trawlere m. v. under fisket i Finmarken; fra 4de august til 26de september var «Heimdal» utsendt som hjælpeskib under makrelfisket i Nordsjøen.

Panserskibet «Harald Haarfagre» anløp under sommerens øvelser med Hans Majestet Kongen ombord Kjøbenhavn. Panserskibet «Eidsvold» blev 15de juni sendt til England (Spithead) for efter indbydelse at repræsentere ved den engelske konges kroning.

Kadetskibet «Frithjof» anløp under sommerens øvelser 2 ganger Rouen for at repræsentere ved byens tusenaarsfest og desuten Bilbao, Glasgow samt Lerwick paa Shetlandsøerne.

Alle øvrige togter og øvelser har været avholdt inden landets grænser.

Flere fyr er blit forsterket og en lysbøie er utlagt utenfor Jæderens rev. Strømtangen fyr ved Fredrikstad og Langøtangen fyr ved Langesund er forsynt med maskintaakehorn. Taakesignalstationer er opprettet i Drøbaksund. Et stort antal nye fyrlymp er opsat paa forskjellige steder langs kysten, og merker og fæstigheter er anbragt paa mange nye steder særlig i fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementets virksomhet er siden forrige beretning foregaat uforandret og paa tilfredsstillende maate og foranlediger ingen særlig meddelelse.

Git paa Kristiania slot den 6te januar 1912.

Under Vor haand og rikets segl

Haakon.

(L. S.)

Konow.

Hesselberg.